

MALMÖ HÖGSKOLA

ISSN 1652-7224 ::: Publicerad den 24 oktober 2007
Läs mer om idrott och fysisk bildning på idrottsforum.org
Utskriftsvänlig pdf-fil

Pressen ökar på våra skolansvariga, från utbildningsminister Jan Björklund och regering och riksdag, via diverse centrala och lokala skolmyndigheter, ner till de enskilda skolornas ledningar: Mer idrott i skolan! Och det är inget svenskt fenomen; den nye brittiske premiärministern pressades hårt från första dagen, och lovade faktiskt utökad tid för schemalagd fysisk aktivitet. Det är kanske i första hand det ökande problemet med övervikt och fetma hos barn som ligger bakom, men det är mer än så. Ny forskning, inte minst i Sverige, har påvisat positiva direkta och indirekta samband mellan fysisk och teoretisk bildning. Om detta skrivs debattartiklar, det motioneras i Sveriges riksdag, det görs radio- och TV-program, det debatteras i olika sammanhang. Vi får kanske så småningom se en ökning av antalet timmar för fysisk aktivitet i våra grundskolor och gymnasier, nu när självaste Martin Ingvar slagit fast att idrott och hälsa är ett kärnämne! Men naturligtvis räcker det inte med kvantitativa förändringar i form av fler timmar. Det är innehållet i undervisningen i skolämnet idrott och hälsa som är avgörande för elevernas intresse och engagemang, vilket sätter rejäl press på idrottslärare – de måste vara riktigt bra. Och det faller i sin tur tillbaka på idrottslärarytbildarna; kan man lära någon att bli en bra lärare i idrott och hälsa? Kan man lära sig att bli en bra idrottslärare? Claes Annerstedt, själv lärarytbildare, menar det, att döma av titeln på hans nya bok – *Att (lära sig) vara lärare i idrott och hälsa* (Multicare). Och Lars-Magnus Engström, som recenserar boken, instämmer, om än inte utan att problematisera flera av Annerstedts teser.

Hur blir man en bra idrottslärare?

Lars-Magnus Engström

Lärarhögskolan i Stockholm och Malmö högskola

Claes Annerstedt

Att (lära sig) vara lärare i idrott och hälsa

207 sidor, hft.

Göteborg: Multicare 2007

ISBN 978-91-974590-2-0

Claes Annerstedt är tveklöst Sveriges mest produktive läroboksförfattare inom det idrottspedagogiska området. Till hans förtjänster hör att han för en bredare läsekrets introducerat idrottens didaktiska frågor. Bakgrunden är gedigen. Han har arbetat som lärare, lärarytbildare och forskare i många år och därtill under 15 års tid varit redaktör för idrottslärares fackliga tidning "Tidskrift i Gymnastik & Idrott". Det idrottsdidaktiska intresset var tydligt uttalat redan i doktorsavhandlingen från 1991 och har sen dess hållits levande.

Det måste dock framhållas, vilket också Annerstedt lyfter fram, att den idrottsdidaktiska forskningen i Sverige har varit eftersatt, särskilt sådant kunskapssökande som haft en tydlig anknytning till undervisningspraktiken. Det är denna

kunskapslucka som Annerstedt nu med denna skrift vill försöka bidra till att fylla igen.

Mot denna bakgrund, och i ljuset av aktuell forskning inom området, ger sig nu Claes Annerstedt i kast med att belysa och diskutera vad det goda lärarskapet kan innebära och hur det bäst kan utvecklas. Det framgår tydligt att han främst har blivande lärare i ämnet idrott och hälsa i blickfånget.

Det reflekterande förhållningssättet är bokens mantra och i inledningskapitlet motiverar han detta centrala tema. Han tvekar heller inte inför normativa utsagor om vad man bör reflektera kring och vad som bör prioriteras.

Vad kan du göra för att tillse att undervisningen blir bättre och upplevs som viktig och meningsfull? Ja först och främst måste du ha målen klara för dig och bland de mål du prioriterar måste lärande av idrottsliga kunskaper och färdigheter prioriteras högt.

Gå det att utveckla, lära sig, ett gott lärarskap? Annerstedts svar är tveklöst ja. Bokens tillkomst är ju i sig ett svar på frågan. Annars hade det ju inte varit någon idé att skriva den. Och jag tycker det är lätt att hålla med Annerstedt om att lärarskapet kan utvecklas även om tillvägagångssätten kan diskuteras. En första fråga han ställer är hur ämnet kan legitimeras. Varför har ämnet en plats i skolans värld? Genom att referera till olika auktoriteter inom området finner han att konsensus saknas och menar därför att frågor om ämnets innehåll och mål är nödvändiga och viktiga inslag i lärarutbildningen. Han lyfter också fram bildningsperspektivet men vad ämnet bör innehålla, och då särskilt i relation till idrottsrörelsens utbud, blir dock inte klarlagt.

Vad karaktäriserar då det goda lärarskapet? Annerstedt går här förtjänstfullt igenom den internationella forskningen och litteraturen inom området och finner att fynden och åsikterna är många och olikartade, varför intrycket blir något förvirrande. Trots, eller snarare på grund av, den omfattande genomgången av skilda författares ställningstaganden blir svaret undflyende. Annerstedt skriver: "Den viktigaste nyckeln till god undervisning är kanske trots allt: *självreflektion*."

I de följande kapitlen ger Annerstedt handfasta råd om planläggning av lektionen, inramningen, organisationen och genomförandet. Här finns konkreta checklistor på t ex vilken information som eleverna behöver få, hur omklädningsrummet bör kontrolleras, rutiner för framtagning och borttagning av redskap, hur man bör ge instruktioner, om lektionsstrukturen etc. Jag är övertygad om att detta innehåll kan vara mycket användbart för den rutinerade läraren inför planeringen av en lektion, men också som utgångspunkt för ett samtal mellan handledare och lärarstudenter inför och i anslutning till en genomförd lektion.

När det gäller diskussionen om lärarstilar, där Annerstedt förutsätter och välkomnar olikheter mellan lärare, lyfter han förtjänstfullt fram Muska Mosstons arbeten, som jag i likhet med Annerstedt menar haft en oförtjänt undanskymd roll i den svenska idrottspedagogiska diskussionen. Han visar också att forskning inom det idrottsdidaktiska fältet är svår att genomföra och de studier som genomförts är inte sällan kommer till motsägelsefulla resultat.

Annerstedts råd är, enligt min uppfattning, oftast väl avvägda, men i vissa fall för svepande för att ge stabil vägledning. Jag menar att sådana konkreta anvisningar heller inte låter sig göras. Ju mer detaljerad man blir i sina råd, desto mindre användbara blir de i skilda kontexter. Kanske en god teori, när allt kommer omkring, är det mest praktiskt användbara. För att ta ett exempel på råd som Annerstedt ger och som inte problematiseras är att man ska försöka behandla alla elever lika under lektionen och undvika att koncentrera sig på vissa. Att bemöta alla elever lika blir i mina ögon en högst tveksam uppmaning och kan resultera i en högst orättvist behandling, då vissa självklart behöver mer hjälp än andra. Detta påpekar också Annerstedt men utan att föra detta viktiga resonemang vidare.

Kapitlet om vikten av att observera och ge återkoppling är informativt och ger en god överblick. I fokus för resonemanget står den idrottsliga prestationen. Bokens sista kapitel handlar om utvärdering, bedömning och betygsättning. Ett viktigt område. Betygsättningen avslöjar ju vad som de facto är undervisningens centrala innehåll och mål. Annerstedt framhåller att betygsättning är ett sorgligt försummat innehåll i många lärarutbildningar. Förklaringen kan, enligt min mening, dels vara att det är ett svårtillgängligt område i sig, dels också att ämnet idrott och hälsa innehåller vitt skilda förmågor som ska bedömas. En ytterligare orsak, som Annerstedt dock inte problematiserar, är att med en målrelaterad betygsättning kan det bli uppenbara problem med att ta hänsyn till elevernas skilda förutsättningar. Han menar att man bör ta hänsyn till dessa olikheter vid bedömningen men framhåller samtidigt att "Vid målrelaterad bedömning jämförs elevens prestationer med ett på förhand uppställt och preciserat mål." Komplikationen är ju uppenbar. I praktiken tar nog de flesta idrottslärare en viss hänsyn till barnens olika förutsättningar samtidigt som kravet på tydliga kriterier för betygsättningen pressar lärarna att bedöma de rent idrottsliga färdigheterna till förmån för begreppslig förståelse av hur man ska träna sin kropp eller

hur sambandet mellan fysisk aktivitet och hälsa är beskaffat. Här finns en inbyggd konflikt mellan individrelaterad och målrelaterad betygsättning, som blir särskilt märkbar i ämnet idrott och hälsa.

Sammanfattningsvis vill jag framhålla att Claes Annerstedt med denna bok givit ett viktigt och läsvärt bidrag till förståelsen av lärarskapet och undervisningsprocessen i ämnet idrott och hälsa. Boken har sin givna plats i lärarutbildningen, men kräver, som Annerstedt själv framhåller, reflektion och diskussion för att komma till sin rätt. Detta angreppssätt underlättas av utmärkta diskussionsfrågor i slutet av varje kapitel.

En fråga som måste hållas levande i den framtida diskussionen är vad som är ämnets kunskapsobjekt. Vad skiljer skolämnet idrott och hälsa från t ex idrottsrörelsens verksamhet? Under senare tid har ämnet motiveras med dess hälsobringande effekter, inte minst dess stora betydelse för feta eller överviktiga barn. Ämnet ges därmed ett viktigt investeringsvärde, men vad utgör ämnets egenvärde?

© **Lars-Magnus Engström 2007**

 Köp boken från förlaget

 Kjøp boken fra forlaget

 Køb bogen fra forlaget